

The CLEAN PAPER

WHAT THE PAPER SAYS · WHAT IT DOESN'T · WHY IT MATTERS

Malé děti nejsou zpočátku prostě sobecké: jejich rychlá rozhodnutí byla prosociálnější než pomalá

Ve studii 537 italsky mluvících dětí ve věku 3 až 10 let vědci žádali děti, aby se rozhodovaly v sociálních situacích pod časovým tlakem nebo po prodlevě. Rychlé odpovědi nejmladších dětí byly vstřícnější, poctivější a ochotnější přijímat nízké nabídky než jejich pomalé odpovědi. Jak děti stárly, tato intuitivní prosociálnost nemizela — místo toho ji postupně dohnala prosociálnost založená na rozvaze. Opatrné čtení: nejde o důkaz, že děti jsou všude od přírody dobré. Jeden severoitalský vzorek a sada laboratorních her dokládají, že rané prosociální impulzy mohou zůstat stabilní, zatímco reflektivní prosociální uvažování je postupně dohání.

Written by Cinzia Vaglio · Cross-checked by Lucio Vaglio · AI-assisted, human-reviewed

Paper: *Stable intuition and the rise of deliberative prosociality in childhood*, Francesco Margoni, Francesco Nava, Chiara Sotis, Matthew R. Levy, Valerio Capraro and Elena Nava, *Nature Human Behaviour* (2026) · DOI: 10.1038/s41562-026-02487-4

Pomalá cesta k tomu, aby byl dobrý

Pokud donutíte tříleté dítě rychle rozhodnout, zda sdílet, spolupracovat nebo říct pravdu, co očekáváte?

Jednoduchý příběh říká, že impulzivnost je sobecká a rozvaha morální. Malé dítě popadne bonbóny; starší, přemýšlivější dítě se naučí zdrženlivosti. Tato práce tento příběh komplikuje. U velkého vzorku italsky mluvících dětí byly nejmladší děti prosociálnější, když odpovídaly rychle, než když musely čekat. S přibývajícím věkem děti nebyly ve svých intuitivních volbách méně prosociální. Změnilo se pomalé rozhodování: záměrná prosocialita rostla s věkem, až intuici dohnala.

Důležitá je právě podoba výsledku. Není to „dítě se rodí dobré“. Není to „přemýšlení dělá děti sobeckými“. Je to vývojové tvrzení: rané prosociální reakce se objevily u rychlých voleb a zůstaly zhruba stabilní, zatímco prosociální volby učiněné s opožděním se během dětství posilovaly.

Co autoři udělali

Tým testoval **537 dětí** ve věku **3 až 10 let** v Miláně, Itálie. Každé dítě bylo náhodně přiřazeno do jednoho ze dvou rozhodovacích režimů:

- **Časový tlak:** odpověď do 10 sekund.
- **Zpoždění:** počkejte alespoň 10 sekund před odpovědí.

Poté každé dítě splnilo sadu uzpůsobených dětem úkolů pro sociální rozhodování, založených na sladkostech, fiktivních partnerech a jednoduchých morálních scénářích. Celkem každé dítě učinilo **19 rozhodnutí**.

Úkoly pokrývaly několik druhů sociálního chování:

- **Hra na veřejný statek**, kde děti rozhodovaly, kolik bonbónů dát do společného fondu, který se zdvojnásobí a sdílí.
- **Hra diktátora**, kde se rozhodovalo, kolik bonbónů dát jinému dítěti.
- **Ultimátová hra**, kde přijímali nebo odmítali nabídky, které bonbóny rozdělily nerovnoměrně.
- **Hra na klamání**, kde lhaní dávalo dítěti více bonbónů a partnerovi méně.
- Dvě dětem přátelská **morální dilemata**, kde jedno dítě může být zraněno, aby zachránilo pět dalších.

Autoři je nepovažovali za pět izolovaných her. Použili faktorovou analýzu, aby zjistili, zda se volby shlukují do širších vlastností. Vyšly na povrch tři faktory:

- **Prosocialita:** spolupráce, dárcovství, upřímnost a ochota nesnižovat odměnu jiného hráče v jednorázových situacích.
- **Sociální optimismus:** víra, že ostatní děti budou spolupracovat.

- **Poddajnost:** obecná ochota přijímat nabídky, i ty nespravedlivé.

To je důležité, protože hlavní výsledek není o jediném úkolu sdílení sladkostí. Jde o vzorec v několika rozhodnutích.

Co zde znamenají „intuice“ a „rozvaha“

„Intuice“ v tomto článku neznamena mystický vnitřní morální smysl. Znamená to volbu učiněnou pod časovým tlakem: dítě muselo odpovědět do 10 sekund.

„Rozvaha“ znamená opačný experimentální rámec: dítě muselo počkat alespoň 10 sekund, než odpoví.

Tato manipulace je běžná ve výzkumu s duálním procesem, ale stále je to jen zástupce. Rychlá odpověď není čistý instinkt a zpožděná odpověď není čistý rozum. Tvzení práce je proto užší a čistší: za těchto podmínek časového tlaku a zpoždění sledovalo prosociální chování odlišné vývojové cesty.

Co našli

Hlavním výsledkem je sblížení v tom, jak rychle a pomalu se vyvíjejí prosociální volby.

Ve věku **3 let** dosahovaly děti v podmínce rychlé odpovědi vyšší skóre v faktoru prosociality než děti v podmínce pomalé odpovědi. Hlášený efekt byl **beta = 0,66 s 95% intervalem spolehlivosti od 0,35 do 0,97** (průvodce). Jednoduše řečeno: u nejmladších dětí byla podmínka rychlé volby spojena s více prosociálním chováním.

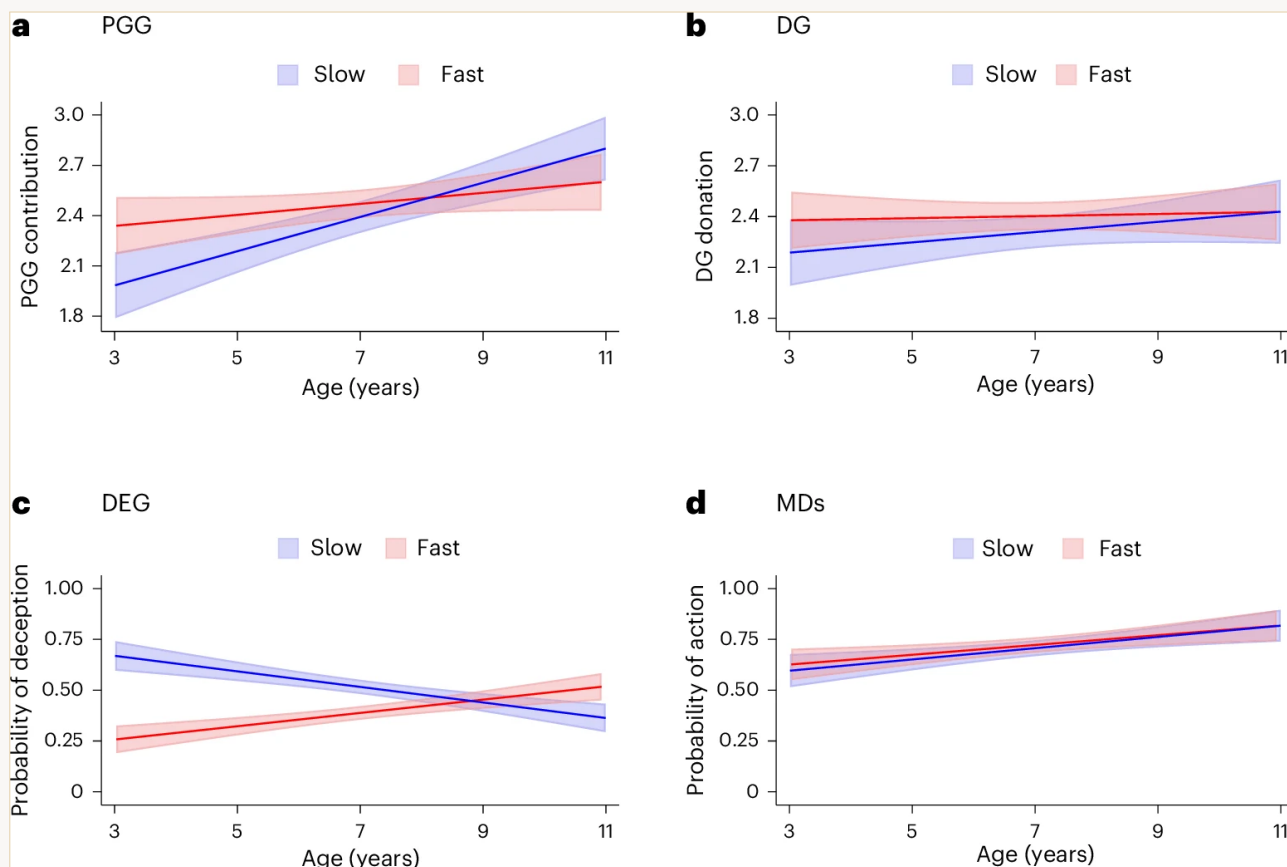
Tato rychlá prosociálnost **nevykazovala** jasné známky nárůstu nebo poklesu s věkem. Autoři neuvádějí žádné silné důkazy o věkovém trendu u intuitivní prosociality.

Podmínka pomalé odpovědi se chovala jinak. **Záměrná prosocialita se zvyšovala s věkem (beta = 0,09, 95% CI 0,04 až 0,13)**. Jak děti rostly, propast mezi rychlými a pomalými volbami se zmenšovala. Ve věku **9 až 10** práce nenašla žádný významný rozdíl mezi rozhodovacími režimy.

Další dva faktory se chovaly jinak:

- **Sociální optimismus** neprojevil žádné známky rozdílu podle věku nebo způsobu rozhodování.
- **Poddajnost** s věkem klesala, zejména v podmínce časové prodlevy: starší děti byly méně ochotné přijímat nabídky ostatních.

Výsledky na úrovni úkolu přidávají texturu. Podmínka rychlé odpovědi byla spojena s větší spoluprací nejmladších dětí ve hře veřejných statků a s větší upřímností ve hře klamání. To však jasně neudělalo malé děti altruističtějšími ve hře na diktátora. Článek tedy neříká, že „intuice posiluje každé prosociální chování.“ Říká, že široce vymezený faktor prosociálnosti, vytvořený několika úkoly, byl v raném dětství vyšší pod časovým tlakem, zatímco záměrná prosocialita rostla s věkem.

Obrázek 3 z práce rozděluje výsledek podle úkolů. PGG znamená Hra na veřejný statek, kooperativní úlohu, při níž děti přispívají bonbóny do společného fondu. DG znamená Hra diktátora, úkol dárcovství. DEG znamená hru na klam, kde upřímnost soupeří s lepší odměnou pro dítě. MDs znamená morální dilemata, kdy dítě vybírá, zda lze ublížit jednomu člověku, aby zachránilo pět osob. Každý panel ukazuje, jak se chování mění s věkem po kontrole rozhodovacího režimu. Přímkové jsou predikované hodnoty z metody obyčejných nejmenších čtverců; stínované pásy jsou 95% intervaly spolehlivosti seskupené podle účastníků. Hlavním bodem pro běžného čtenáře je textura: celkový výsledek prosociálnosti je postaven z několika her a křivky na úrovni úkolů nejsou všechny stejné.

Margoni et al. / Nature Human Behaviour CC BY 4.0

Výsledkem není slogan

Existují dva lákavé slogany, a oba jsou příliš jednoduché.

První je: **děti jsou přirozeně dobré**. Článek to nedokazuje. Vzorek tvořili italsky mluvící děti ze severní Itálie, které byly naverbovány prostřednictvím škol a mateřských škol z populace se středními příjmy. Autoři výslovně varují před širokým kulturním zobecňováním.

Druhá je: **myšlení dělá lidi sobeckými**. Ani to práce netvrdí. U starších dětí se pomalé prosociální volby staly silnějšími. Vývojový příběh není pádem z nevinnosti. Jde spíše o přenos: to, co se objeví brzy v rychlých rozhodnutích, se stává stále dostupnějším pro reflexivní rozhodování.

To rozlišení je hlavní část. Studie se neptá, zda jsou děti dobré nebo špatné. Ptá se, jak různé způsoby

volby – rychlé a pomalé – souvisejí s prosociálním chováním, jak děti rostou.

Jak silné jsou důkazy?

U hlavního vzoru je to poměrně silné. Vzorek je pro tento typ vývojového experimentu velký: **537 dětí**, rozdělených do věku od 3 do 10 let. Návrh náhodně rozděloval děti do rychlých i pomalých podmínek. Autoři se nespolehnali na jednu hru, ale kombinovali více sociálních úkolů a ověřili, zda vzorec obstál v několika testech robustnosti.

Práce uvádí také méně nápadné kontroly, které jsou důležité. Výsledky platily, když byl věk rozdělen do pásů místo toho, aby byl považován za souvislou čáru; když byly nejmladší děti vyloučeny; když byly zahrnuty děti, které neprošly kontrolou porozumění; když byly vyloučeny děti, které nedodržely časovou podmínku; a když byla struktura faktorů odhadována zvlášť pro mladší a starší děti.

Ale limity jsou skutečné.

Za prvé, nebyla **žádná neutrální podmínka**. Děti byly buď tlačeny, aby odpovídaly rychle, nebo jim bylo řečeno, aby čekaly. To znamená, že práce porovnává rychlé a zpožděné volby, nikoli ani jedno s neomezeným výchozím bodem.

Za druhé, partneři byli smyšlení, i když děti byly vedeny k přesvědčení, že jsou skuteční. To je normální u kontrolovaných laboratorních her, ale není to totéž jako sledovat děti, jak vyjednávají se skutečnými spolužáky v živém společenském prostředí.

Za třetí, studie nebyla **předem zaregistrována**. Data a materiály jsou dostupné prostřednictvím OSF, ale současná studie nestanovila svůj analytický plán předem.

Za čtvrté, vzorek je kulturně úzký. Severní Itálie nepředstavuje „dětství“ obecně. Prosociální rozvoj se může lišit v závislosti na společenských normách, školství, rodinné ekologii a ekonomickém kontextu.

Bezpečná úroveň jistoty je tedy vysoká v to, že tento vzorek v těchto úkolech a časových podmínkách vykazoval hlášený vývojový vzorec. Mnohem méně jisté je, zda by stejná křivka vypadala stejně v jiných kulturách, úlohách nebo skutečných interakcích.

Proč je to důležité

Dospělé debaty o morálce často propašují jednoduchý model: impuls je zvířecí část, rozvaha civilizovaná. Vývojová psychologie tento model činí těžším na udržení.

V této studii nebyly rychlé volby nejmladších dětí sobeckým výchozím bodem, který musel rozum napravit. Rychlá prosocialita už tu byla. Vývojová změna spočívala v tom, že pomalé, promyšlené volby se s věkem staly více prosociálními.

To má užitečný význam. Morální vývoj nemusí být jen potlačováním špatných impulzů. Může to být také proces, při kterém se děti učí přenášet rané kooperativní, upřímné a ostatním ohleduplné reakce do pomalejšího, záměrnějšího uvažování.

Tohle je tišší a lepší příběh než „děti jsou od přírody dobré“. Říká, že prosocialita může začít jako něco, co děti dělají rychle, a stát se něčím, co mohou dělat i záměrně.

Čisté shrnutí

Výzkumníci testovali 537 italsky mluvících dětí ve věku od 3 do 10 let v úkolech týkajících se sociálního rozhodování, které zahrnovaly spolupráci, dávání, upřímnost, přijímání nespravedlivých nabídek a morální dilemata. Děti byly náhodně přiřazeny buď k rychlému odpovídání, do 10 sekund, nebo k čekání alespoň 10 sekund, než odpoví. Faktorová analýza odhalila tři hlavní vzorce: prosocialitu, sociální optimismus a poddajnost. Hlavním výsledkem byl vývoj: u nejmladších dětí byly rychlé volby více prosociální než odložené; rychlá prosocialita zůstávala s věkem relativně stabilní; a záměrná prosocialita s věkem rostla, až se mezera zmenšila kolem 9 až 10 let. Studie nedokazuje, že děti jsou všude nebo vrozeně dobré. Ukazuje, že v jednom vzorku ze severní Itálie a za specifických laboratorních podmínek mohou být rané prosociální impulzy stabilní, zatímco reflexivní prosociální rozhodování posiluje během dětství.

Kontrola bez nesmyslů

Co práce ukazuje: Ve vzorku 537 italsky mluvících dětí byl časový tlak spojen s vyšší prosocialitou u nejmladších dětí, zatímco záměrná prosocialita rostla s věkem a dohnala ji v pozdním dětství.

Co je pravděpodobné, ale není dokázané: Že rané prosociální intuice poskytují základ, který se děti později učí vyjadřovat prostřednictvím reflexe. Vzor odpovídá této interpretaci, ale design nedokáže jasně oddělit vrozené dispozice od raného sociálního učení.

Co neukazuje: Že všechny děti jsou přirozeně dobré; že myšlení činí děti sobeckými; že stejná vývojová křivka platí napříč kulturami; ani že každý druh prosociálního chování následuje stejnou cestu.

Hlavní omezení: Žádná časově neutrální podmínka; fiktivní partneři; školní vzorek ze severní Itálie; žádná předregistrace; a laboratorní hry, které zjednodušují skutečný společenský život.

Jakou důvěru by měl mít běžný čtenář? Poměrně vysokou vzhledem k uváděnému vzorci v této studii. Střední ohledně širší vývojové interpretace. Nízkou ohledně jakéhokoli obecného tvrzení o lidské přirozenosti.

Zdroje

Margoni et al., Stable intuition and the rise of deliberative prosociality in childhood, Nature Human Behaviour (2026)

<https://doi.org/10.1038/s41562-026-02487-4>

Open Science Framework repository for study data and materials

<https://osf.io/xpsqe/overview>